



ČTVRTLETNÍK **PODZIM 2015** SEVEROČESKÉHO MUZEA V LIBERCI

Informační a programové periodikum. K dostání zdarma v síti informačních center a muzeí Libereckého kraje a Euroregionu Nisa. V nákladu 2 000 ks vydává Severočeské muzeum v Liberci, příspěvková organizace, Masarykova ul. 11, 460 01 Liberec, <http://www.muzeumlb.cz>, muzeumlb@muzeumlb.cz, tel.: 485 246 111

Restaurování unikátních vitráží

Text: *Oldřich Palata* | fotografie: *David Roskovec*

Z dnešního pohledu je těžko uvěřitelné, že budova Severočeského muzea byla v hrubé stavbě dokončena během necelého roku, stejně jako to, že od počátku výkopových prací (24. března 1897) do slavnostního otevření (18. prosince 1898) uběhlo pouhých jedenadvacet měsíců. Monumentální novostavba nabídla příležitost k moderní instalaci stálých expozic, které veřejnosti představily bohaté muzejní sbírky shromážděné za prvních pětadvacet let činnosti Severočeského muzea. V souladu s původním umělecko-průmyslovým zaměřením to byly exponáty z mnoha oborů evropských i orientálních uměleckých řemesel a užitého umění, k jejichž prezentaci posloužily prakticky všechny prostory v přízemí a v patře budovy. V přízemním traktu bylo tehdy do čtyř oken, která směřují do exteriérového prostranství tzv. rajske zahrady, zasazeno pět historických malovaných vitráží pocházejících z muzejních sbírek – jedna ze slohového období gotiky, čtyři z doby renesance. Expoziční nápad to byl ve své době zřejmě působivý a atraktivní, ovšem z pohledu dlouhodobé péče o muzejní sbírky nepříliš šťastný. Zvláště,



když autor tohoto nápadu a tehdejší kustod dr. G. E. Pazaurek poměrně brzy poté odešel z Liberce do Stuttgartu a jeho následovníci považovali dané „expoziční“ využití vzácných historických vitráží za trvalé řešení. A to dokonce i v situaci, kdy ztratilo jakoukoliv logiku a opodstatnění. Po druhé světové válce se totiž Severočeské muzeum proměnilo z dosavadní umělecko-průmyslové instituce ve vlastivědný ústav a v uvedeném prostoru, kde původně bývalo vystavené středověké a renesanční umění, našla novodobé uplatnění přírodovědná expozice. V polovině sedmdesátých let 20. století se sice objevila první vážná snaha o návrat vitráží vystavených nepřizní počasí a občasnému „všetečnému“ zájmu návštěvníků do depozitáře, ale toto úsilí naráželo po dlouhá desetiletí na dva zásadní problémy. Na jedné straně to byl nedostatek peněz, na druhé absence zkušeného restaurátora.

Pokračování na straně 2

RENASANČNÍ VITRÁŽ
Švýcarsko, malované sklo,
1580, rozměr 33 x 21 cm

Pokračování ze strany 1

Teprve v závěru roku 2014 se díky šťastné souhře okolností podařilo sehnat na chystanou akci nezbytné finanční prostředky sdružující jak finance z muzejního rozpočtu, tak zejména příspěvek z dotačního fondu Libereckého kraje na záchranu a obnovu památek.

Rovněž se podařilo získat zkušeného restaurátora Davida Roskovce z Hrubé Horky u Železného Brodu. Tento specialista má za sebou úctyhodnou řadu precizních restaurátorských zásahů na vitrážích v sakrálních a v profánních objektech z dávné i nedávné minulosti. Z těch nejznámějších historických památek, kde působil, to byl chrám Nanebevzetí Panny Marie v Kutné Hoře – Sedlci a bazilika Navštívení Panny Marie v Hejnicích. V našem regionu se jeho zásluhou podařilo také zachránit a obnovit okna kostelů Nejsvětějšího srdce Ježíšova a Povýšení sv. Kříže v Jablonci nad Nisou a menších kostelů v Desné, Loučné, Nové Vsi nad Nisou, Přepelích, Rychnově u Jablonce nad Nisou, Rýnovicích, v Richterově hrobce v Raspenavě a také v některých profánních stavbách (Preciosa, a. s., budova Městského úřadu v Rychnově u Jablonce nad Nisou, obřadní síň radnice ve Frýdlantu). Díky těmto zkušenostem a zásluhou vysoce profesionální práce vyřešil restaurátor David Roskovec dávný problém vitráží Severočeského muzea během několika měsíců a úspěšně celou restaurátorskou akci dokončil v létě roku 2015. Historické vitráže vzácné umělecké hodnoty byly s veškerou péčí opatrně vyjmuty z okenních křidel a postupně prošly všemi nezbytnými restaurátorskými zákroky. Kromě toho v zájmu zachování památkové identity budovy Severočeského muzea restaurátor nahradil chybějící partie za vyjmuté vitráže v okenních křidlech šestihrany z čirého tabulkového skla, které odpovídají typu zasklení okolních oken.

Zrestaurované vitráže se konečně po 117 letech vrátily do ohleduplného prostředí depozitáře Severočeského muzea, nicméně s některými z nich se opět počítá do nově připravované stálé umělecko-historické expozice – tentokrát pochopitelně s daleko šetrnějším režimem prezentace.

Kompletní zrestaurování unikátních vitráží si vyžádalo náklady ve výši 134 200 Kč, z toho 90 000 Kč bylo uhrazeno z dotačního programu Libereckého kraje. #

Představení nové expozice hudebních automatů III.

Text: Radek Janoušek | fotografie: Jana Hunterová a Radek Janoušek

KOLOVRÁTKY – FLAŠINETY

Kolovrátek – lidově flašinet – by nemohl vzniknout bez vynálezu píšťalových varhan a hřebíčkového válce. Počátky tohoto propojení můžeme nalézt už ve středověku v podobě důmyslných hudebních mechanismů, tančících figurek, pohybujících se muzikantů a zpívajících mechanických ptáček. Zkušenosti z těchto experimentů byly záhy využity v konstrukci flétnových hodin, které byly stavěny převážně v 17. a 18. století výhradně pro domácí využití movitějších vrstev společnosti. Flétnové se jim říkalo proto, že k produkci hudby

nesměl obsahovat akordy nebo souzvuky. Soustavným otáčením kliky byl zajišťován otáčivý pohyb hřebíčkového válce a zároveň pohyb čerpacích měchů, které dodávaly skrze zásobník tlaku vzduch do vzdušnice. Nad hřebíčkovým válcem byla umístěna snímací lišta obsahující vahadla – jakési prsty, které ohmatávaly jednotlivé výstupky v podobě sponek či jednotlivých hřebíčků. Druhý konec prstu (vahadla) byl napojen na trčku, která svojí kovovou částí zasahovala do vzdušnice a ovládala přímo ventil jednotlivého tónu. Jestliže byla jedna část vahadla

nástroj k liturgii v chudších farnostech (Anglie). Nejlacnější modely se vyznačovaly strohou skříní a malým tónovým rozsahem. Jejich akustický element byl zpravidla založen na řadě průrazných jazýčků, které se vyskytovaly v harmonikách a harmoniích. Patřily mezi ně takzvané „žebřáky“, které spolu s „licencí na žebrota“ dostávali váleční invalidé. Do této kategorie patří také již zmiňované ptačí kolovrátky, které obsahovaly zhruba 12 dvoustopých¹ dřevěných píšťalek. Střední třídu zastávaly převážně píšťalové nástroje, které měly nejenom zdobnou skříň, ale také dva registry píšťal nebo dvě řady průrazných jazýčků laděné do výchvěvu pro lepší barevnost tónů. I přesto, že hmotnost těchto nástrojů byla kolem 30 kg, zvuková malebnost a velký tónový rozsah dávaly nástroji možnosti všestranného využití od doprovodu kramářských písní po vyhrávání na ulicích nebo jarmarku. Královskou třídu zastávaly „několika mužné“ kolovrátky (jejich váha byla kolem 100 kg a ke stěhování bylo zapotřebí více osob). Tyto nástroje byly zpravidla přepravovány na kárkách a obsahovaly 3 a více rejstříků od základního osmistopého, uloženého na dně nástroje v horizontální poloze, až po velký výběr sólových rejstříků, kde vedle smykových píšťal nechyběly jazýkové píšťaly nebo pikoly. Zvláštní pozornost byla u velkých nástrojů věnována programování hřebíčkového válce vsazováním druhého hlasu melodie v podobě jazýkových píšťal (trubky). Tomu pak odpovídala šíře i průměr válce.

byla použita jedna nebo více řad retných dřevěných píšťal. Téměř vždy se jednalo o stejný princip, kdy pérový hnací mechanismus poháněl nejenom soukolí ciferníku, ale také mechanismus, který otáčel hřebíčkovým válcem a pohyboval čerpacími měchy. Ve stanovený čas vedle klasického bití byla odehrána skladba naprogramovaná na hřebíčkovém válci. Programový válec byl téměř shodný s hřebíčkovým válcem používaným posléze v hracích skřínkách s laděným ocelovým hřeběnem. Rozdíl tvořil použitý materiál a v případě delších tónů používání dlouhých sponek. Počátkem 18. století se začaly objevovat tzv. ptačí kolovrátky sloužící k výuce zpěvného ptactva různým populárním melodiemi. Jejich odlišnost od flétnových hodin spočívala v ručním pohonu klikou a v osazování (programování) válce, který z důvodu svého určení nadzdvížena sponkou nebo hřebíčkem programového válce, opačná strana vahadla uvolnila ventil pomocí trčky ve vzdušnici a umožnila průchod tlaku vzduchu k příslušné píšťale. Postupem času se začaly stavět kolovrátky s větším tónovým rozsahem, kde se aranžéri skladeb již nemuseli držet striktních kritérií omezených tónovým rozsahem kosa, drozda či slavíka a mohli tak vznikat transkripce skladeb s bohatým doprovodem a skvělou harmonizací.

V druhé polovině 19. století se kolovrátek vyskytoval všude tam, kde se hudba provozovala veřejně, a jeho výroba se stala výnosným řemeslem. Stále stoupající poptávka nutila výrobce k vytvoření široké škály výrobků, od ptačích kolovrátků po několika rejstříkové kolosy, využívané převážně jako hudební doprovod k poutovým atrakcím nebo jako

V druhé polovině 19. století se žebrota pomocí kolovrátku natolik rozmohla, že příslušné úřady musey vydávaly vyhlášky a nařízení, které upravovaly, kde a v jakou denní dobu je povoleno tuto činnost provozovat. S velkou pravděpodobností za to částečně mohla i prusko-rakouská válka, kdy v jejím průběhu a po skončení přibývalo velké množství válečných invalidů. Připočteme-li k tomu kolovrátek jako hudební doprovod kramářských písní a různých kejklířů, byla velká pravděpodobnost, že se s jeho produkcí setkáte doslova na každém rohu. To mělo za následek vytlačování klasických hudebníků z ulic a veřejných prostranství,

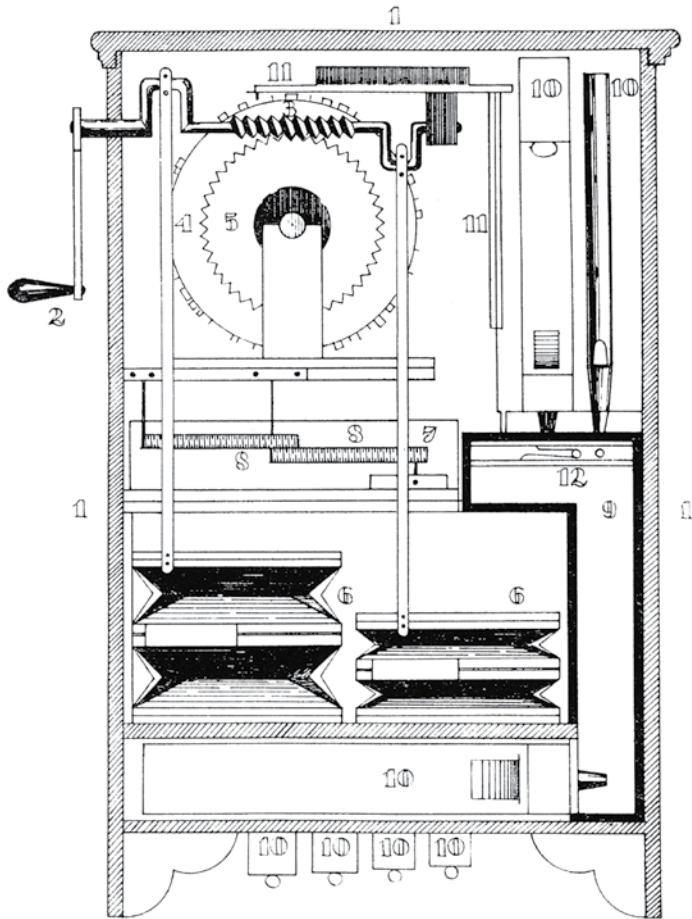


Cedule omezující činnost kolovrátkářů na určité dny v týdnu; historická podsběrka Vlastivědného muzea v Šumperku

byla použita jedna nebo více řad retných dřevěných píšťal. Téměř vždy se jednalo o stejný princip, kdy pérový hnací mechanismus poháněl nejenom soukolí ciferníku, ale také mechanismus, který otáčel hřebíčkovým válcem a pohyboval čerpacími měchy. Ve stanovený čas vedle klasického bití byla odehrána skladba naprogramovaná na hřebíčkovém válci. Programový válec byl téměř shodný s hřebíčkovým válcem používaným posléze v hracích skřínkách s laděným ocelovým hřeběnem. Rozdíl tvořil použitý materiál a v případě delších tónů používání dlouhých sponek. Počátkem 18. století se začaly objevovat tzv. ptačí kolovrátky sloužící k výuce zpěvného ptactva různým populárním melodiemi. Jejich odlišnost od flétnových hodin spočívala v ručním pohonu klikou a v osazování (programování) válce, který z důvodu svého určení



**Pohled do píšťaliště a hřebíčkový válec velkého kolovrátku
F. KOLB'S SÖHNE**



Řez kolovrátkem: 1 skříň / 2 klika k ručnímu pohonu / 3 klikový hřídel se šnekem / 4,5 hřebíčkový válec / 6 čerpací měchy se zásobníkem / 7,8 ocelové pružiny zajišťující konstantní tlak vzduchu / 9 vzdušnice / 10 píšťaly / 11 snímací mechanika / 12 tónový ventil

kteří tak přicházeli o svoje výděly. Tohoto nerovného boje si všiml neznámý autor fejetonu, který byl otištěn v hudebním časopisu Dalibor z roku 1879: „Jakže ten flašinetář sem přichází? – O, jak jste šťastní, můžete-li se takto tázat, neboť pak nepoznali jste dosud pražského flašinetáře v celé jeho hrůze, pak

nevíte nic o moderních otruhlených Eumenidách, nic o zuřivosti, s jakou pronásledují ubohé hudebníky.

Ano, slyšte vy vyvolení, kteří znáte flašinetáře jen dle jména anebo z Tylova dramatického obrazu: živnost flašinetářská jest epidemií, která zhoubně řádí v řadách hudebního pokolení! Ona jest tím strašlivější,

jelikož veškerá homoeopathie i aleopathie vůči ní jeví se býti málomocnou, žádna i sebe důkladnější desinfekce není sto jí zapudit...“ (celý článek na www.muzeumlib.cz)

V současné době se s flašinetářem a jeho „čertovým vynálezem“ můžeme setkat už jen ojediněle a rozhodně nepůjde o žebráka, ale o fandu či sběratele v dobovém obleku, který hraje na historický originál nebo kopii vyrobenou v zahraničí. Konec výroby kolovrátků počátkem druhé světové války a éra socialismu zapříčinila celkové vymizení tohoto pouličního fenoménu. Velmi pomalu se po vzoru zahraničních akcí vrací flašinetáři do ulic převážně v rámci festivalů a mezinárodních setkání.

VÝROBCI

Výroba kolovrátků byla vždy úzce spjata s varhanářským řemeslem, případně s výrobou harmonií a harmonik. V období od roku 1860 až 1930 byla výroba rozšířena téměř po celé Evropě a velká část firem zhotovovala vedle kolovrátků klasické varhany nebo velké salónní píšťalové orchestry. Mezi významné české a moravské výrobce patřily firmy Josef

Riemer's Söhne Kratzau (Chrastava) a Franz Kolb Beckengrund (Pekařov), jejichž nástroje jsou zastoupeny ve sbírkách Severočeského muzea. Dalšími významnými výrobci byli A. F. Salamon v Liberci, Josef Vavřín v České Třebové či Josef Vodička v Poděbradech. V Praze působili Václav Hrubeš (jeho dílnu převzal roku 1864 jeho syn Václav Hrubeš ml.) a Josef Kameník. Velkou zajímavostí je, že všichni tito výrobci za celou svoji existenci používali jako program hřebíčkový válec, který měl ze své podstaty hodně omezení a jehož výroba byla finančně náročná oproti perforovanému kartonu, který byl na přelomu 19. a 20. století používán v Itálii a Francii. Můžeme se pouze domnívat, že se jednalo o tradici plynoucí z obliby mechanického snímání pro svoji jednoduchost a snadnou údržbu.

— **Klasické varhany mají velký tónový rozsah zahrnující prakticky celý okruh pro člověka slyšitelných tónů. Označení délky píšťaly ve stopách (32 cm) udává polohu, kde se v celém tónovém spektru rejstřík (řada píšťal) nachází. #*



Celkový pohled na dvou mužný kolovrátek; sbírka hudebních automatů, Technické muzeum v Brně; v případě tohoto velkého kolovrátku můžeme říci, že se zde jedná o malé varhany s mechanickou trakturou a zásuvkovou vzdušnicí, kde manuál (klaviaturu) nahrazuje programový válec se snímací lištou

Historie firmy Riemer Kratzau – Chrastava

Text: Jiří Volný | fotografie: archiv SM

Když se 3. ledna roku 1793 v malé domku č. 11 na Panenské hůrce Josefu J. Riemerovi (*15. března 1753) a jeho ženě Johanně Arnold narodil syn Augustin, manželé určitě netušili, že jde o budoucího zakladatele úspěšné firmy Riemer, která pak téměř sto let vyráběla a dodávala flašinetu, piana a orchestriony do celé Evropy, Ruska a Ameriky.

Ve svých 23 letech, 26. listopadu 1816, si Augustin Riemer bere za manželku Barbaru Neschedu z Krnska. V následujících letech se jim narodí tři synové – August, Bernard a Josef. Zemědělec a sedlák Augustin v zimním období opravuje hodiny a staví jesličky pro děti. Kolem roku 1845 získává první flašinet, zřejmě hrací stroj ze Schwarzwaldu nebo od souseda z Panenské hůrky č. p. 13 Antona Eduarda Haupta, který v té době vyrábí flašinetu. Tato událost zásadně mění život celé rodiny Riemerů. Augustin jej rozebírá, vylepšuje a zkouší ho sám vyrobit. Po zjištění, jak snadná je jeho výroba, zakládá společně se svými syny firmu na výrobu flašinetů. Té dává jméno Riemer Kratzau a zapisuje ji v obchodním rejstříku v Liberci (Reichenberg). Její flašinetu se postupně stávají v okolí vyhledávanými a začínají konkurovat ostatním výrobcům.

Pro úspěšně se rozvíjející výrobu se stává dílna na Panenské hůrce (Frauenberg) svojí velikostí nedostatečnou. V roce 1849 nalézá Augustin vyhovující prostory pro dílnu v Bedřichovce (Friedrichsheim) u Machnína. V roce 1860 firma zaměstnává již 20 dělníků a dodává flašinetu do Čech i celé Evropy. Dne 21. února 1866 Augustin Riemer umírá a firmu i s dílnou přebírají jeho tři synové. Firmě dávají název Gebrüder Riemer und Söhne. Bratři Bernard a Josef nalézájí na Tržním náměstí v Chrastavě vhodný pozemek (parcely č. 80 a 81). Ten kupují a staví zde nové dílny a obytné domy, místu se začíná říkat Orgelburg. Při výrobě používají novou moderní techniku – parní stroj s transmisí k pohonu pil a lisů. Nejstarší z bratrů August brzy odchází z firmy a vrací se zpět do původních dílen v Bedřichovce. V roce 1888 dochází v Orgelburgu k výbuchu parního stroje, při němž Julius Riemer starší málem přichází o život.

V témže roce se nejmladší z bratrů Josef Riemer stěhuje z Orgelburgu a staví novou dílnu na Nádražní ulici 3 (Bahnhofstraße, dnešní budova pošty). Zde spolu se svými syny Josefem a Gustavem zakládá firmu Josef Riemer's Söhne, která vyrábí flašinetu a kostelní varhany.

Dne 8. října 1859 se koná svatba Bernarda Riemera (* 31. října 1830) a Albertiny Breuer (* 6. ledna 1838, + 29. listopadu 1926) z Vratislavic. V průběhu jejich manželství se jim



První zaměstnanci Riemerových před dílnou, 1897

narodí tři synové: Robert, Julius a Heinrich. Bernard spolu s nimi pak pokračuje ve výrobě flašinetů a orchestrionů, svou provozovnu dále rozšiřuje a v roce 1896 ji svým synům předává. Vzniká tak nová firma Gebrüder Riemer. Na konci 19. století zřizují Riemerové současně s firmou A. E. Haupta dílny na výrobu flašinetů také v nedaleké Žitavě. Tím se díky nově postavené železnici výrobky společnosti přibližují berlínskému trhu. Tam také zařizují prodejnu svých produktů, které se tak snáze dostávají do Evropy i celého světa. V roce 1900 se koná v Berlíně výstava berlínského umění. Zde vystavují s úspěchem své výrobky firmy Gebrüder Riemer i Eduard Haupt, které tu zastupují výrobce flašinetů ze severních Čech.

V roce 1903 umírá Bernard Riemer. Od roku 1903 vyrábějí bratři Riemerové hudební skříně s notovým zápisem a světelnými efekty, ale také hudební automaty a piana. Vyváží je do celé rakousko-uherské monarchie,

Německa, Francie, Švýcarska, Belgie, USA a Ruska. Firma se stává světově známou a mění název na Gebrüder Riemer Musikwerke u. el. Klaviere. Blížící se hospodářská krize poptávku po mechanických hudebních strojích dramaticky snížila, avšak díky rozhodnutí bratrů Riemerů zůstala firma před krizí alespoň dočasně ochráněna.

Od roku 1925 staví dva druhy klavírů – Granat 105 a Granat 120. Zaměstnává 70 zaměstnanců

Riesengebirglers). Vyrábí také automatofonické hudební skříně – orchestriony s pneumatickým podtlakovým systémem hraní, velmi podobným jako u pianol. Při výrobě dochází ke kooperaci s firmami Poppers Leipzig a Edmund Görlach Reichenberg, jak bylo v té době zcela běžné. Po smrti Julia Riemera staršího vedou podnik jeho synové.

Příchod rozhlasových přijímačů a gramofonových desek vytlačil z trhu elektrické klavíry – pianoly. V závodě jsou nuceni upravovat již vyrobené pianoly zpět k normálnímu ručnímu hraní. Synové se přizpůsobují poptávce a zájmu trhu a rychle upravují závod na výrobu rozhlasových přijímačů. Vyrábí Radio Riemer, které si brzy získá dobrou pověst díky kvalitě a spolehlivosti.

Vývoj přerušila až druhá světová válka. V roce 1940 je Otto Riemer povolán na frontu a Julius Riemer vede po celou dobu války závod sám. Firma však stále vyrábí pro civilní sektor, dostává též vojenské zakázky. Po skončení války roku 1945 jsou příslušníci rodiny Riemerů vysídleni do Bavorska (Ingolstadt), kde se oba bratři opět setkávají. V čele obnovené firmy stanul Otto Riemer. Vzniká takzvaný Piano-Haus, který již nevyrábí, ale pouze prodává různé typy klavírů.

V roce 1962 je výroba rozšířena o sortiment keyfar, fléten, notových záznamů a školních nástrojů. Dále se firma zabývá poradenstvím a výukou varhanní hry. V roce 1965 vstupuje do firmy Wolfgang Riemer jako stavitel a ladič pian. V roce 1971 se firma soustřeďuje z pěti domů v Ingolstadtu do jednoho objektu na Theresienstraße 18 a vzniká tak vlastně další „varhanní hrad“ (Orgelburg), tentokrát s výukou hry na hudební nástroje.

Roku 1976 umírá Otto Riemer a firmu přebírá jeho syn Wolfgang Riemer (* 28. dubna 1943). Společnost se zabývá opravami, poradenskou činností a výukou hry na elektrické varhany a jiné hudební nástroje. #

—
Redakční poznámka: Text byl převzat z knihy VOLNÝ, Jiří (ed.). *Flašinetu a kolovrátky*. Liberec: Severočeské muzeum v Liberci, 2009. ISBN 978-80-87266-02-1

Numismatická sbírka Severočeského muzea

Text: Tomáš Trávníček | fotografie: Milada Dománková

Numismatická sbírka Severočeského muzea původně zahrnovala i fond papírových platidel a medailí, ale v průběhu času byly fondy rozděleny do samostatných sbírek. Mincovní část se začala koncepčně zpracovávat v průběhu roku 1978 a základní roztřídění sbírky bylo ukončeno 18. ledna 1979. Výsledkem této práce byl hrubý seznam 17 809 kusů mincí převážně z druhé poloviny 18. až 20. století, které se ve sbírce nacházejí. Mince pocházejí ze staré numismatické sbírky, ke které neexistuje žádná evidence, další část mincí byla do Severočeského muzea předána ze zrušených městských muzeí v šedesátých letech a některé mince byly do sbírky získány z darů a nákupů.

V současné době má sbírka 7 250 položek zapsaných v centrální evidenci sbírek (CES) a u mnoha dalších můžeme přistoupit, na základě proběhlé revize a doplnění důležitých dat, k jejich kompletní sbírkové evidenci. Největší podíl mají ve sbírce mince rakouských zemí, československé a české mince, ražby německých států, Německého císařství, Výmarské republiky, Třetí říše a dalších evropských států 18.–20. století (Itálie, Švédsko, Belgie, Dánsko, Norsko, Francie aj.). Zastoupeny jsou

i různé mince ruské, čínské (naštěstí jen zlomek, pro nespécialisty se jedná o hodně tvrdý určovací oříšek), indické, turecké a v řádech kusů mnoha dalších států rozestých po zeměkouli. Do budoucna předpokládáme průběžné doplňování chybějících článků ve sbírce, především ve vztahu k našemu státnímu území, a obměnu silně poškozených kusů (tzv. „šrotu“ či „ošoupánků“) za kvalitativně lepší kusy.

Za obrovskou pomoc musím poděkovat předsedovi a členům ČNS pobočka Liberec – Jablonec, bez jejichž mravenčího úsilí a zkušeností bych ještě několik let tápal nad jednou mincí.

Zajímavou ražbou ze sbírek je tzv. tolar s věží, který byl ražen v Solnohradsku za vlády Wolfa Dietricha z Raitenau, jenž byl zvolen solnohradským arcibiskupem v roce 1587 ve věku 28 let, vládl absolutisticky a od roku 1598 začal měnit Salzburg v barokní rezidenční město. Po velkém požáru nechal pro novou katedrálu a modernizaci města strhnout přes 60 domů a své celoživotní milence Salome postavil zámek Altenau, dnešní Mirabell (mimochoodem tento arcibiskup měl se Salome 15 až 18 dětí). Stavebně i sběratelsky za sebou Wolf Dietrich zanechává širokou brázdou, která je ukončena útěkem, dopadením, přinucením k abdikaci, šestiletým vězením v pevnosti Hohensalzburg a mrtvicí roku 1617. Spor s Bavorskem a následné válečné tažení se mu staly osudným. Počátek tolaru s věží se váže k roku 1592, kdy Wolf Dietrich vysílá pomocný vojenský sbor do války proti Turkům, po sedmi měsících jej povolává zpět, aniž by tento sbor zasáhl do vojenských operací. Jako odměnu obdrželi důstojníci a vojáci pamětní ražby s věží. Na líci je umístěn erb před světce, na rubu je věž v rozbořeném moři. Celá tato akce stála arcibiskupa asi 100 000 zlatých (pro srovnání: roku 1678 stál dům v Turnově 500 zlatých a panský dvůr s 27 poddanými ve vesnici 3 500 zlatých). Ražby s věží byly raženy datované v roce 1590, 1593, 1594 a bez data v hodnotě různých zlatých a stříbrných mincí. Kulatá raznice na hranatý podklad (klipa neboli hranáč) nesloužila jako oběživo, nýbrž se jedná o předchůdce vyznamenání. #



Mezi pozoruhodné mince numismatické sbírky patří takzvaný tolar s věží, který byl ražen v Solnohradsku za vlády Wolfa Dietricha z Raitenau



1/32 dukátu s hmotností 0,12 gramu je nejmenší zlatá mince všech dob ražená ve dvou typech v německém svobodném městě Řezně v roce 1750

Skutečná velikost mince 1 : 1



Sběratelsky zajímavou mincí je dvoutolar Leopolda I. ražený mincovnou Hall v Tyrolsku; zachovalý a poměrně raritní kousek

Léto s flašinetem



1 Anenská pouť na Jizerce / 2 Liberecký flašinetář 2015 – Zdeněk Polášek / 3 Liberecký flašinetář 2015 – Sigmund Czech / 4 Liberecký flašinetář 2015 – Ivan Gontko, Jan Bondra a Jiří Volný / 5 Liberecký flašinetář 2015 – Martin Ryba / 6 Liberecký flašinetář 2015 – Antonín Švejda / 7 Liberecký flašinetář 2015 – koncert v kostele Nalezení svatého Kříže



8 Liberecký flašinetář 2015 – Axel Stüber / 9 Liberecký flašinetář 2015 – Jiří Doležal / 10 účastníci festivalu Liberecký flašinetář 2015 / 11 Liberecký flašinetář 2015 – závěrečný koncert v Oblastní galerii Liberec / 12 Liberecký flašinetář 2015 – náměstkyně hejtmanky LK PhDr. Hana Maierová na závěrečném koncertě v Oblastní galerii Liberec / 13 Liberecký flašinetář 2015 – Martin Mikeš / 14 Pouť v Pekařově – Jiří a Barbora Křížkovi

Výstava Transdesign v Severočeském muzeu

Text: *Oldřich Palata* | fotografie: *Milada Dománková*

V rámci společného výstavního projektu s Oblastní galerií Liberec připravilo Severočeské muzeum výstavu prací studentů a pedagogů Akademie výtvarných umění z Vratislavi pod názvem Transdesign. Zatímco v prostorách galerie se představuje zcela soudobá multiborová tvorba ze čtyř fakult, v muzeu je zastoupena pouze historická sekce ze sbírek Fakulty skla a keramiky z druhé poloviny 20. století. Bývalá Státní vysoká škola výtvarných umění (od roku 1996 Akademia sztuk pięknych im. Eugeniusza

Gepperta we Wrocławiu) začala již v roce 1954 programově shromažďovat semestrální a diplomové práce svých studentů. Dnes tato sbírka zahrnuje přes 7 000 položek a v tomto počtu patří výrazné místo zejména artefaktům ze skla a keramiky.

Výběr konkrétních exponátů pro výstavu v Severočeském muzeu proběhl na základě vzájemných konzultací s uměleckými pedagogy Akademie a zahrnuje komorní výběr prací 42 autorů z let 1957–2002. Jedná se o skleněné a keramické soupravy nejrůznějšího



TŘI VÁZY FUNGI, Zbygniew Horbowy, Polanica Zdroj, hutně tvarované sklo, 1985, výšky 26 cm, 17 cm, 16 cm



KONVICE NA KÁVU, Piotr Kołomanski, Magdalena Kołomska, Vratislav, pálená hlína, bambus, kůže, 1995, výška 24 cm

typu (kávové, čajové, nápojové, stolní), vázy, závěsné talíře, dózy a podobně, ale rovněž o volné autorské plastiky a dekorativní předměty. Výstavní soubor doplňují doprovodné texty o historii Akademie a jejich

odborných pracovišť a v omezené míře také umělecká díla z tvorby současných pedagogů. Výstava byla zahájena slavnostní vernisáží 24. září 2015 a probíhá do 29. listopadu tohoto roku. #

Výstava Šimona Pikouse

Text: *Kateřina Nora Nováková*

Výstava fotografa Šimona Pikouse „Šestnáct jablek ze zahrádky tetičky Frídy“ dokumentuje hledání kořenů a historických souvislostí na jedinečném projektu. Autor, který se historickými fotografiemi našeho regionu zabývá již mnoho let, se soustředil na hledání lidí, kteří jsou zdokumentováni na původních skleněných negativních jednoho z předválečných hodkovických fotografických ateliérů. Již v loňském roce svůj projekt představil v improvizovaném fotoateliéru na hodkovickém náměstí, kde se mu podařilo tváře několika do té doby neznámých portretovaných identifikovat a propojit je tak se současnou podobou jejich

příbuzných. K další identifikaci došlo dokonce i na samotné vernisáži výstavy v muzeu, což plně podporuje význam celého projektu. Instalaci fotografií umocnil Šimon Pikous symbolickou fotokomorou, která je obklopena starými fotografiemi krajiny a sídel v Podještědí, s momentkami ze života zdejších obyvatel. Vše je propojeno leitmotivem staré jabloně a jablek. Ta symbolizují usměrňující tok myšlenek i vzpomínek na obyvatele, kteří zde v minulosti žili a které jsme nikdy nepoznali. Na ty, kteří nám tu po sobě zanechali nesmazatelnou stopu v podobě sídel nebo přetvořené krajiny. #



Umělecké sklo na cestách

Text: *Oldřich Palata* | fotografie: *Gabriel Urbánek*

Sbírka skla uměleckohistorického oddělení Severočeského muzea zahrnuje tisíce předmětů v časovém záběru od starověku do současnosti. Nabízí autentické ukázky rozmanitých technologií při zpracování tohoto křehkého materiálu a přináší přesvědčivé svědectví o slohových proměnách jeho tvarů a výzdoby v průběhu staletí. Sbírka patří k nejlepším kolekcím svého druhu nejenom v české muzejní síti, ale též v zahraničí. Proto není divu, že řada kolegů ze spřízněných institucí se při přípravě svých tematických výstav často obrací na Severočeské muzeum se žádostí o četné zápůjčky. Nejinak tomu bylo i v předcházejících měsících roku 2015.

Muzeum a Pojizerská galerie v Semilech si letos připomínají pětapadesáté výročí svého trvání dlouhodobou expozicí s názvem *Umění Pojizeří 55 let*. Mezi autory, kteří pocházejí z tohoto kraje a měli tu v minulosti svou výstavu, byl také Adolf Matura. Významného sklářského umělce na současné přehlídce reprezentuje váza a mísa ze sbírek libereckého muzea. Jedná se o znamenité exponáty z broušeného skla zhotovené v roce 1959 v tehdejších Karlovarských sklárnách (Moser) a zastoupené v témže roce na rozsáhlé výstavě s názvem *Československé sklo v Moskvě*. Na této možná největší sklářské výstavě, která kdy byla na světě v tomto oboru uspořádaná, mělo své zastoupení také hutní sklo z dnes už takřka zapomenuté sklárny ze Mstišova. Pracovnice Regionálního muzea v Teplicích se rozhodly mstišovskou produkci přiblížit i našim současníkům a uspořádaly výstavu s názvem *Sklo ze Mstišova známé i neznámé*. K té spíše neznámé produkci sklárny, která ukončila v této lokalitě v roce 1964 svou činnost kvůli předpokládané těžbě uhlí, patří i některé exponáty ze sbírek Severočeského muzea z let 1956–1959 spojené především se jménem všestranného sklářského výtvarníka Františka Zemka.

České sklo z konce padesátých a z počátku šedesátých let 20. století bylo s velkým ohlasem zastoupené na řadě významných mezinárodních výstav a představuje nesporně jednu ze slavných kapitol v dějinách tohoto oboru. Navazuje tak na tradici, která z historického pohledu začala již



ČÍŠE

Bor u České Lípy, čiré bezbarvé sklo s červenou lazurou, broušené, řezané, kolem roku 1845, výška 13 cm



MÍSA NA CUKROVINKY

Nový Svět u Harrachova, čiré bezbarvé sklo, broušené, 1830–1840, výška 15 cm



KARAFKA SE ZÁTKOU

Nový Svět u Harrachova, opakní sklo (červený hyalit), broušené, kolem roku 1825, výška 37 cm

v období baroka v 17. a v první polovině 18. století broušeným křišťálovým sklem s řezaným dekorem. V 19. století dosáhla sklářská tvorba v Čechách svého druhého vrcholu a skvěle obstála i v kontextu evropského vývoje. Zásahu na tom měla především výrazná barevnost skla a citlivé výtvarné zhodnocení možností nových technologií. Názorně tuto skutečnost připomíná současná výstava *Sklo mnoha barev* uspořádaná kurátorkou Duňou Panenkovou v Galerii České spořitelny, a. s., v Praze v Rytířské ulici. Mezi 67 vystavenými exponáty je i početný soubor (24 ks) zapůjčený Severočeským muzeem. Zahrnuje charakteristické typy sklářské tvorby z doby od dvacátých do osmdesátých let 19. století a představuje řadu tehdejších novinek, uplatněných na skle čirém, hyalitovém, lithyalinovém a lazurovaném s využitím rafinovaných technik broušení, malování a řezání. Tuto výstavu si mohou zájemci prohlédnout do 15. ledna 2016. Počátkem příštího roku se všechny připomínané zápůjčky vrátí do deponitáře Severočeského muzea. V té době se však budou připravovat mnohé „skleněné poklady“ na svou cestu z Liberce do výstavních sálů příbuzných institucí – již nyní se s předstihem připravuje zápůjčka rozsáhlého souboru slezského barokního skla pro Krkonošské muzeum v Jelení Hoře, další žádosti leží na stole a jiné nepochybně ještě přijdou. #

Nová muzejní publikace s židovskou tematikou

Text: Markéta Lhotová

Publikační řada Severočeského muzea se letos rozšířila o další titul seznamující zájemce s výsledky odborné činnosti pracovníků muzea.

Nová publikace je závěrečným výstupem stejnojmenného projektu Likvidace židovských organizací na českém pohraničním území připojeném v říjnu 1938 k nacistickému Německu, o němž jsme již na stránkách muzejního čtvrtletníku informovali (jaro 2013). Výzkum, který vedla pracovnice Severočeského muzea PhDr. Markéta Lhotová a na němž spolupracovalo Židovské muzeum v Praze, probíhal v letech 2010 až 2014 a byl financován Grantovou

agenturou České republiky. Hlavním cílem bylo vysledovat, jaký podíl na likvidaci židovských obcí a spolků měly liberecké úřadovny Komisaře pro zastavení činnosti organizací, spolků a fondů (Stillhaltekommissar für Organisationen, Vereine und Fonds, Reichenberg, zkráceně označováno STIKO) a s ním propojené společnosti pro správu a prodej majetku (Aufbaufonds Vermögensverwaltungs-Gesellschaft m. b. H. Wien, Zweigstelle Reichenberg, zkráceně Aufbaufonds).

Závěrečná publikace přináší texty, v nichž vedoucí grantového výzkumu shrnula poznatky

o počáteční fázi likvidace na podzim roku 1938, dále seznamuje se zmíněnými libereckými úřadovnami STIKO a Aufbaufonds a podrobně se věnuje otázkám, proč právě tyto instituce byly hlavními arizátory židovských organizací v pohraničí a jaký byl její průběh.

Spoluřešitelka Mgr. Vlastimila Hamáčková z Židovského muzea v Praze se pak věnuje archivním fondům pocházejícím z činnosti těchto úřadů, které jsou převážně uloženy v Rakouském státním archivu, jejich zachovalosti, jednotlivým typům dokumentů a rozdělení organizací podle zaměření činnosti.

Nedílnou součástí publikace je rozsáhlá příloha vycházející z databáze, do které byly postupně poznamenány jednotlivým organizacím zpracovávány. Databáze je uspořádána podle správních oblastí (říšských žup, obvodů vládních prezidentů) a sídel židovských obcí a přináší základní data o průběhu likvidace židovských organizací, k nimž se zachovaly materiály – v případě židovských obcí je to většina, tj. 67 ze 70 obcí, které v pohraničí před anexí v roce 1938 fungovaly. Textovou část doplňuje ještě menší fotografická příloha představující některé typy archivních dokumentů. #

Život na hranicích v letech 1945–1989

Text: Kateřina Lozoviuková, katedra historie TU v Liberci

Ve dnech 19. až 21. srpna se uskutečnil jubilejní 25. ročník tradičního semináře „Česko-slovenské vztahy / Slovensko-české vztahy“, který je primárně určen pro učitele dějepisu a občanské výchovy, historiky a archiváře. Jednalo se o čtvrtý ročník z pětiletého cyklu zaměřeného na dějiny let 1945 až 1989. Tematicky byl tento rok věnován problematice života na hranicích, což se v kontextu současného politického vývoje jeví jako téma aktuální a potřebné, o čemž svědčí i vysoká návštěvnost akce (kolem 100 účastníků).

Seminář uspořádala katedra historie Technické univerzity v Liberci ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů a Vzdělávací nadací Jana Husa. Záštitu nad akcí převzala již tradičně Česko-slovenská komise historiků, jejíž podpory si velice vážíme. Mezi další partnery patřily již tradičně Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky a Ústav politických věd Slovenské akademie věd. Nově se na semináři aktivně podílel slovenský Ústav paměti národa a Severočeské muzeum v Liberci.

Novinkou v tradičním pojetí semináře se stala jednodenní exkurze do Görlitz/Zgorzelce, která umožnila účastníkům z České i Slovenské republiky nahlédnout do reality života na hranicích v jednom z konkrétních měst. Středeční odpolední program

byl díky podpoře Severočeského muzea realizován v jeho prostorách. Marián Gula z Ústavu paměti národa zprostředkoval posluchačům vizuální zážitek neobyčejného příběhu Evžena Švece prostřednictvím dokumentárního filmu „V tieni času“. Úvodní den semináře ukončila prohlídka muzea a diskuze na zdejší terase.

Ve čtvrtek se ke slovu dostali historikové. Úvodní slovo plné inspirativních myšlenek přednesl již tradičně Robert Kvaček. Na bravurní analýzu možností a limitů pohraničního styku na československo-německé a československo-polské hranici Jana Rychlíka navázal Lubomír Morbacher. Ten ve svém příspěvku poukázal na skutečnost, že případy úmrtí na hranicích jsou dnes již po stránce historické dostatečně zpracovány, ostatně k tomuto tématu vznikla řada publikací a projektů. Pozornost badatelů i veřejnosti by se měla nyní obrátit k otázce zodpovědnosti a možnosti právního potrestání těchto činů, které lze mnohdy podle stanovisek mezinárodních právních expertů kvalifikovat jako zločiny proti lidskosti.

Následující příspěvky měly povahu případových studií. Bezpečnostní problematiku akcentovaly příspěvky o zběžích od pohraniční stráže (Libor Svoboda) a přechodech hranic osob spojených s některou

ze zpravodajských služeb (Matej Medvecký). Po historicko-etnologické perspektivě vnímání československo-rakouské hranice ve vzpomínkách jejich obyvatel (David Kovařík) byli posluchači seznámeni se situací v poválečném Liberci (Kateřina Lozoviuková). K bližšímu poznání Liberce přispěly možnosti krátkých exkurzí do Liebiegovy vily, Oblastní galerie a na židovský hřbitov.

Páteční den byl věnován tematizování problematiky v intencích didaktických věd. Po úvodní přednášce Kamila Činátla představili konkrétní projekty didaktiky a učitelé (Josef Márc, Dagmar Erbenová), studující (Michal Vrána) i členové občanského sdružení Paměť (Miroslav Kasáček, Luděk Navara, <http://sdruzenipamet.cz/>). Za zmínku stojí bezesporu realizace Stezky svobody i Památníků Brána ke svobodě, jehož tvůrci byli oceněni cenou architektů (Čestné uznání Grand Prix Architektů 2015). Workshopy určené především účastníkům z řad pedagogů, které tento rok vedli Jaroslav Najbert a Tereza Vávrová (<http://www.antikomplex.cz/>), vhodně doplnily odborné poznatky zprostředkované historiky. Didaktický blok byl zakončen zajímavou diskuzí, kde vedle již zmíněných (Kamil Činátl, Tereza Vávrová) dostal prostor i slovenský kolega František Neupauer.

Páteční odpoledne patřilo filmovému semináři. Akcentována byla především role filmu jako nástroje politické propagandy v prostředí nesvobodného Československa. Vládnoucí komunistická politická reprezentace považovala film oprávněně za jeden z neúčinnějších nástrojů propagandy, o čemž svědčí i nebyvalé investice do filmového průmyslu především v 50. letech 20. století. Úvodní příspěvek vznikl v rámci jednoho ze stipendijních programů Technické univerzity v Liberci (SVUČ) a studující Michaela Weisssová, Iveta Vavřinová a Kamil Polehla v něm zdařile prezentovali téma „Hranice v československém filmu 50. let“. Na ně navázal filmový historik Petr Kopal s referátem „Film Král Šumavy (1959): komunistický thriller“, inovativní příspěvek umožnil zasadit jeden z nejznámějších československých filmů 20. století do širších souvislostí. Filmům s tématem státní hranice v době tzv. normalizace se věnoval další známý filmový historik Petr Bednařík.

V reflexi československých dějin (s důrazem na česko-slovenské vztahy) hodláme pokračovat i následující akademický rok. 26. ročník semináře „Česko-slovenské vztahy / Slovensko-české vztahy“ se uskuteční v srpnu 2016 a nezbývá než doufat, že ho navštíví opět tak inspirativní publikum. #

Ponorka „Reichenberg“

Text: Ivan Rous | fotografie: www.wikipedia.com

Liberec, tedy Reichenberg, za druhé světové války hlavní město Říšské župy Sudety, byl důležitým správním i průmyslovým centrem oblasti. Bylo tedy přirozené, že se název vedle pilotované střely Fi-103 objevil i u jiného stroje, konkrétně u jedné z ponorek. Ponorka U-206 Reichenberg byla typovou řadou VIIC. Celkem bylo vyrobeno 568 kusů tohoto typu a jednalo se o jádro německého ponorkového loďstva. Typ VIIC byl dlouhý kolem 67 metrů s výtlačkem 769 tun,

vyrobena v Kielu v závodech F. Krupp Germaniawerft AG.

Ponorka U-206 Reichenberg byla pod libereckým patronátem spuštěna na vodu 17. května 1941. Tyto městské patronáty byly tradicí ponorkového loďstva. Akt předání patronačního dopisu proběhl na liberecké radnici v květnu 1941. Budoucí velitel plavidla nadporučík Herbert Opitz převzal listiny z rukou starosty Eduarda Rohna a krajského zástupce NSDAP Porscheho. Samotný akt měl dvě čás-

odeslán popis Liberce z pera starosty Rohna a bylo přiloženo pět fotografií ukazující Liberec a okolí. Není bez zajímavosti, že jedna fotografie zachycovala budovu Severočeského muzea. Událost zaznamenaly i noviny a časopisy, kde vyšly obsáhlé články věnované U-206 Reichenberg.

Po spuštění na vodu vyrazila na první zkušební plavbu, která trvala od 17. května do 1. června 1941. Na takzvanou ostrou plavbu vyplula U-206 5. srpna 1941 z Trondheimu

posádkou, ze které nikdo nepřežil. Posádka, které velel M. S. Slater, má pamětní desku č. 127 památníku padlým z II. světové války v londýnském Toweru. Druhá plavba začala 30. září a trvala do 28. října. U-206 při ní potopila dvě britské lodě: 14. září korvetu HMS Fleur de Lys z konvoje OG-75 o výtlačku 925 tun a 19. září Baron Kelvin o výtlačku 3 081 tun. Na korvetě HMS Fleur de Lys, která byla torpédována 55 námořních mil západně od Gibraltaru, zahynulo 70 námořníků a pouze tři přežili. Na parníku Baron Kelvin, torpédovaném také nedaleko Gibraltaru, zahynulo z 42členné posádky 16 námořníků. Přeživší byli vyzvednuti z moře španělským parníkem Urola a část britským HMS Duncan. Jména mrtvých jsou také uvedena v londýnském Toweru na panelu č. 14. U-206 se po této, z pohledu válečného Německa lze říci úspěšné misi vrátila do přístavu Saint-Nazaire. Třetí bojová mise začala 29. listopadu 1941. Ponorka vedená Herbertem Opitzem vyjela z přístavu a to je také jediné, co je jisté. 30. listopadu se měla ve smlouvenou dobu ozvat a provést radiový kontakt, ale v tuto dobu již pravděpodobně ležela na dně Biskajského zálivu. Nejpravděpodobnější je, že ponorka najela na britskou minu a po následném výbuchu se potopila.

Pohřešování členové posádky byly prohlášeny za mrtvé až v březnu 1942, ale ani členové rodin ani představitelé města nebyli předtím dostatečně informováni. V průběhu ledna a února se dotazovali na osud posádky dokonce i v loděnici. Na rozdíl od spuštění na vodu potopení U-206 nebylo v místních novinách ani zmíněno. Na dně Atlantského oceánu na dosud neznámém místě leží potopená ponorka se znakem Liberce na věži a uvnitř se pomalu rozpadají kroniky města, obrázkové mapy, dopisy a fotografie z Liberce. #



Ponorka typu VIIC

dosahoval rychlosti 17 uzlů a poháněly ho páry dieselů a elektromotorů. Výzbroj tvořil jeden 88mm a 45mm kanón a pět torpédometů. Celkem bylo na palubě 14 torpéd. Posádka čítala 44 až 52 mužů. Výroba probíhala v několika loděnicích, U-206 byla

ti – jednu v Liberci, druhou v Kielu při spuštění ponorky na moře. Obě akce byly velmi pečlivě připraveny, předávaly se propagační materiály o Liberci a řešila se podoba městského znaku, který bylo nutné vyhotovit ještě v loděnici. Dne 7. května byl do loděnice

a po 37 dnech na moři doplula loď do Saint-Nazaire. Při této plavbě hlídkovala ponorka v takzvané vlčí smečce na půl cesty mezi Irskem a Grónskem, kde 9. srpna potopila torpédem britskou rybářskou loď Ocean Victor z Aberdeenu s třináctičlennou

Osudy Němců z Jizerských hor po roce 1945



Ve čtvrtek 22. října bude v Domě česko-německého porozumění v Rýnovicích u Jablonce nad Nisou zahájena výstava zabývající se osudy zdejších Němců po skončení druhé světové války. Záměrem výstavy,

na níž se podílí také Spolek Němců a přátel německé kultury či regionální badatelé, je zveřejnit informace, které jsou na české straně dosud málo známé, a osudy Němců, kteří zůstali. #

Není špatná „doba“...

Text: *Ivan Rous*

Severočeské muzeum má před sebou druhou etapu modernizace v 21. století. Předtím již modernizované bylo, mnohokrát... Pro někoho to byly zdařilé modernizace, pro jiného katastrofa. To všechno je z pohledu běhu světa zcela nepodstatné. Po otevření bylo muzeum zámkem krásy s palmovými listy, těžkými závěsy, po stěnách gobelíny. Následovaly vestavěné expozice, které vrcholily za nacismu těžkými kulisami plnými symboliky. Na konci padesátých let se likvidovaly zdobné vitríny a zaváděly se „krabice na pinožkách“, zaváděl se Brusel. V osmdesátých letech se na teracovou dlažbu vylily stovky litrů lepidla a v něm se topil šedošedý koberec. Následovaly vitríny v různých odstínech béžové, hnědé a zelené. Po třiceti letech následovaly opravy a rekonstrukce původních vitrín z 19. století, strhávání šedých koberců, opravy teraca. V módě už několik let jsou bruselské pinožky. Doufám, že druhá etapa modernizace bude mluvit současným jazykem a bude navazovat na minulost pouze tam, kde to má smysl.

Výstavy Severočeského muzea v Liberci říjen–prosinec 2015

ŠESTNÁCT JABLEK ZE ZAHRÁDKY TETIČKY FRÍDY
10. září – 1. listopad 2015

TRANSDESIGN
KERAMIKA A SKLO Z LET 1960–2000
24. září – 29. listopad 2015

VIVAT KUTIL ANEB CO SVĚT NEVIDĚL
22. říjen 2015 – 14. únor 2016

**PRÁCE STUDENTŮ SKLÁŘSKÉ ŠKOLY
V ŽELEZNÉM BRODĚ Z LET 2010–2015**
VÝSTAVA K 95. VÝROČÍ ZALOŽENÍ ŠKOLY
5. listopad 2015 – 7. únor 2016

